

גמ' קידושין (לב): - מפני שיבה תקום והדרת פני זקן
רב דניאל שטיין

א. גמ' ב"מ (נט). - אמר רב לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו, שמתוך שדמעתה מצויה אונאתה קרובה.

ב. סי' החסידים (סי' תקע"ח) - מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (ויקרא י"ט ל"ב) ואפי' זקנה ואף נשים תקימנה, אבל כבודם של נשים ונערים להחבא ובפנים שנאמר (איוב כ"ט ח) ראוני נערים ונחבאו (תהלים מ"ה י"ד) כל כבודה בת מלך פנימה.

ג. ס' בן איש חי (שנה ב' פר' כי תצא אות ט"ז) - רבינו האר"י ז"ל, דבשער המצות כתב וז"ל, ובאשה נאמר ויראת מאלהיך יראה בלב ואין צריך לה לא קימה ולא הידור עכ"ל, ודבריו אלו קאי על אשה זקנה ואשה חכמה.

ד. שו"ע (יו"ד סי' רמ"ב סע' ד') - אסור לאדם להורות לפני רבו לעולם. [פ"ת (ס"ק ג')] - עיין בתשובת שבות יעקב ח"ב סימן ס"ד שכתב דלכן ראוי לכל מי שהגיע להוראה שלא יורה שום הוראה בלתי עיון תחלה בספר. כי רבותינו הן הן הספרים אשר נתפשטו בקרב ישראל וסמך לדבר אז לא אבוש בהביטי כו' ובר מן דין ראוי לעשות כן במקום שאין בני תורה שלא יחשדו כו' ע"ש וכ"כ הגאון בעל פרי מגדים בראש ספרו על או"ח וע"ש].

ה. גמ' ב"ק (מא:) - עד שבא ר' עקיבא ולימד את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים. [מוס' (שם) ד"ה לרבות - וא"ת מפני שיבה תקום למה לי תיפוק ליה מהכא, וי"ל דהכא ברבו מובהק כדתנן במס' אבות (פ"ד מ"ב) מורא רבך כמורא שמים או ברב מופלג דהוי כעין רב].

ו. רמב"ם (פ"ו ת"ת ה"א) - כל תלמיד חכם מצוה להדרו ואף על פי שאינו רבו שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן זקן זה שקנה חכמה, ומאימתי חיביבן לעמוד מפניו משיקרב ממנו בארבע אמות עד שיעבור מנגד פניו.

ז. רמב"ם (פ"ה ת"ת ה"א) - כשם שאדם מצווה בכבוד אביו ויראתו כך הוא חייב בכבוד רבו ויראתו יתר מאביו, שאביו מביאו לחיי העולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא.

ח. ר"ן קידושין (יד. בדפי הרי"ף) - כמלא עיניו. דכיון דרבו מובהק הוא כי קאים מקמיה כמלא עיניו קימה שיש בה הדור היא שהדבר מוכיח שלכבודו הוא עומד.

ט. חי' מרן רי"ז הלוי (הל' ת"ת) - אולם מדברי הרמב"ם נראה דמפרש שהוא משום דדין ד' אמות לא נאמר רק על חובת הקימה של תקום והדרת שנאמרה על כל ת"ח, וזו היא שתלויה בהידור, אבל ברבו מובהק גם מלבד מצות ההידור של תקום והדרת מחויב הוא לקום מפניו משום חיובא דכבוד ומורא וכו', ולענין חיובא דכבוד ומורא לא נאמר השיעור דד' אמות רק כמלא עיניו צריך לעמוד מפניו דאין המצוה תלויה בהידור כלל.

י. רמב"ם (פ"ו ממרים ה"ג) - ועומד מפניו כדרך שהוא עומד מפני רבו.

יא. שו"ע (או"ח סי' תע"ב סע' ה') - תלמיד לפני רבו אינו צריך הסיבה, אפילו אינו רבו מובהק, אלא אם כן יתן לו רבו רשות. [משנ"ב (ס"ק ט"ו)] - דמורא רבו כמורא שמים].

יב. שו"ע (יו"ד סי' רמ"ד סע' ד') - אין עומדים מפניהם לא בבית הכסא ולא בבית המרחץ, דכתיב תקום והדרת קימה שיש בה הידור. [פ"ת (ס"ק ג')] - כתב הלחם משנה בפ"ו מהלכות ת"ת שדין זה אפילו ברבו מובהק וע' בס' ארבעה טורי אבן על הרמב"ם שם שחולק עליו וסובר דדוקא ברבו שאינו מובהק או בשאר חכם או שיבה יש אלו דינים אבל ברבו מובהק שהוא בכלל מורא צריך לקום בפניו גם בבית המרחץ וכן באביו וגם מה שאין בעלי אומניות חיביבים או רשאים לעמוד היינו דוקא מפני חכם או רבו שאינו מובהק אבל מפני רבו מובהק צריכים לעמוד].

יג. רמב"ם (פ"ה ת"ת ה"א) - הרב המובהק שרצה למחול על כבודו בכל הדברים האלו או באחד מהן לכל תלמידיו או לאחד מהן הרשות בידו, ואף על פי שמחל חייב התלמיד להדרו ואפילו בשעה שמחל.

יד. חי' מרן רי"ז הלוי (שם) - ונראה דהרמב"ם מפרש לגבי גמ' דאפ"ה הידור מיעבד ליה בעו, דדינא נאמר בזה, דכל הפלוגתא דרב שמחל על כבודו אי כבודו מחול או לא, הוא רק לענין חיוב הכבוד שנוהג ברבו דוקא שהוא ביסודו מילתא דחיובא שהתלמיד מחויב לרבו ובזה הוא דשייך ענין מחילה אבל מצות הידור הנוהגת בכל ת"ח לא שייך בה ענין מחילה כלל דהיא ביסודה דינה מצוה ככל מצות דעלמא להדר זקנים בקימה שיש בה הידור ולא בדידיה תליא מילתא למחול על זה.